

کتابشناسی موضوعی

رجعت

○ محمدرضا زادهوش

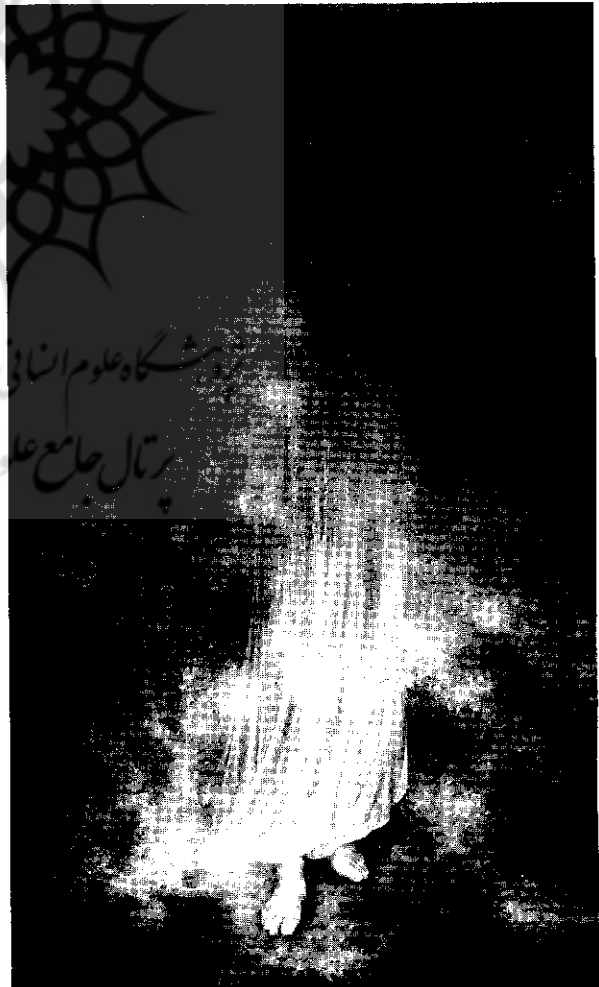
رجعت از وقایعی است که پس از ظهور حضرت حجت و تشکیل دولت کریمه وی رخ می‌دهد و بنابر احادیث صحیح و ادعیه ماثور^۱، مومنان خالص و کفار محض جهت ثواب و عذاب دنیوی برانگیخته می‌شوند. درباره کیفیت این واقعه و طول مدت و افراد محشور در این واقعه اختلاف است. شیخ مفید در این باره می‌نویسد: «اتفقت الامامیه علی وجوب رجعه کثیر من الاموات الی دنیا قبل یوم القیامه و ان کان بینهم فی معنی الرجعه اختلاف»^۲.

پاره‌ای از افراد، رجعت را به معنای رجوع دولت حق به صاحبان آن یا به عذاب برزخی اهل باطل تأویل نموده‌اند که با اعتراض اهل کلام روبه‌رو شده و لذا در پاسخ سیدمرتضی به سوال گروهی که رجعت را رجوع جسمانی نمی‌دانند، چنین آمده است: «اعلم ان الذی تذهب الشیعه الامامیه الیه ان الله تعالی یعید عند ظهور امام الزمان المهدی قوماً ممن کان قد تقدم موته من شیعتہ لیفوزوا بثواب نصرته و معونته و مشاهده دولته، و یعید ایضاً قوماً من اعدائہ لیتقم منهم فیلتذوا بما یشاهدون من ظهور الحق و علو حکمه اهله، و الدلاله علی صحه هذاالمذهب ان الذی ذهبوا الیه مما لا شبهه علی عاقل فی انه مقدور لله تعالی، غیر مستحیل فی نفسه... فالطریق الی اثباتها اجماع الامامیه علی وقوعها... فاما من تاول الرجعه فی اصحابنا علی ان معناها رجوع الدوله و الامر و النهی من دون رجوع الاشخاص و احیاء الاموات... هذا منهم غیر صحیح... و انما المعول فی اثبات الرجعه علی اجماع الامامیه علی معناها بقاء الله تعالی یحیی امواتا عند قیام القائم»^۳.

بنابراین بیان، اعتقاد به رجعت هر چند از اصول اعتقادی اسلام و مذهب تشیع نیست، روایات آن بسیار زیاد و مورد وثوق و از اجماعات امامیه است و بنابر اصل قدرت الهی، بازگشت اجسام صالحان و طالحان پس از قیام و حکومت حضرت مهدی و یازده مهدی دیگر پس از آن حضرت، آغاز می‌شود.^۴

ولی باید توجه داشت که اصل وقوع رجعت از مسائل اجماعی است نه کیفیت آن. و پاره‌ای از فلاسفه - نظر به همان اشکالات وارد در معاد جسمانی - مسئله رجعت جسمانی را انکار کرده‌اند؛ و گویی که جواب و تحلیل چنین مسئله‌ای در گرو تحلیل معاد جسمانی است که تحلیل آن مجال دیگری می‌طلبد.^۵

اینک به ذکر چند نمونه از روایات رجعت بسنده می‌کنیم:
امام زین‌العابدین در تفسیر آیه «ان خدایی که قرآن را بر تو فرض گردانید، البته تو را به جایگاه خود بازگرداند»، فرمودند: «پیامبر شما به سویتان باز می‌گردد».^۶
ابوبصیر گفت: امام باقر به من فرمودند: «مگر اهل عراق منکر رجعت

* آیات الطهور فی انتظار الفرج و الطهور آیات الطهور فی انتظار لفرج و السرور.

۴. اثبات الرجعة: حسن بن سلیمان بن خالد حلی (قرن هشتم) از شاگردان و مجازان شهید اول.^{۱۳}

نسخه‌ها: کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی، رساله سوم از مجموعه شماره ۸۶۵، کتابت قرن یازدهم به نسخ، مشکول، ۵ برگ؛^{۱۴} کتابخانه راجه فیض آباد در هند؛ کتابخانه عبدالله افندی اصفهانی، آغاز: «لئی قد رویت فی معنی الرجعة احادیث من غیر طریق سعد بن عبدالله، فانا مشتهرا فی هذه الاوراق تم ارجع الی ما رواه سعد فی کتاب مختصر البصائر...»؛ کتابخانه مدرسه فاضل خان در مشهد، کتابت محمد بن علی نقی کمره‌ای طغایی در ۱۰۸۵ ق. نقل‌هایی از آن در بحارالانوار آمده است؛ عربی.

۵. اثبات الرجعة: حسن بن عبدالرزاق لاهیجی قمی (متوفی ۱۱۲۱ ق).^{۱۵}

نسخه: کتابخانه وزیری یزد، رساله دوم از مجموعه شماره ۲۴۳۰.^{۱۶} در یک مقدمه و چهار فصل آغاز: «الحمد لله و الحمد لله کما يستحقه: چون از جانب جناب یکی از...» فارسی.

۶. اثبات الرجعة: فضل بن شاذان بن خلیل، ابی محمد ازدی نیشابوری (متوفی ۲۶۰ ق) راوی از امام هادی و امام عسکری (ع)، از این کتاب تنها منتخب آن در دست است؛ عربی.

۷. اثبات الرجعة: سید محمدباقر سبزواری (۱۰۱۷-۱۰۹۰ ق).^{۱۷}

۸. اثبات الرجعة: محمدباقر مجلسی (۱۰۳۷-۱۱۱۰ ق). چاپ اول ۱۸۸۸ م، بمبئی؛ چاپ ۱۲۶۰ ق، تبریز؛ چاپ ۱۳۲۸ ق، دهلی؛ چاپ سنگی، با عنوان «رساله رجعت»، ۱۴۰ ص، رقی؛ چاپ اول ۱۳۶۷ ش، تهران، رسالت قلم، ۱۴۴ ص، وزیری، با مقدمه و تصحیح و حواشی ابوذر بیدار (۱۳۵۷ ق)، زیر عنوان رجعت؛ چاپ اول ۱۳۶۸ ش، در مجموعه رسائل اعتقادی علامه محمدباقر مجلسی، مشهد، بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی، وزیری، ص ۴۹-۱۲۶، به تحقیق سیدمهدی رجایی (۱۳۳۶ ش)، زیر عنوان «ترجمه چهارده حدیث راجع به امام عصر و علائم ظهور و رجعت». در این چاپ، تقدیم نامه رساله به شاه سلیمان صفوی و بیانات و تفاسیر علامه مجلسی حذف شده است؛ چاپ دوم ۱۳۷۰ ش، تهران، رسالت قلم، ۱۴۴ ص، وزیری، با مقدمه و تصحیح و حواشی ابوذر بیدار، زیر عنوان رجعت؛ چاپ اول ۱۳۷۹ ش، اصفهان، کانون پژوهش، ۱۰۰ ص، وزیری، به کوشش مرتضی جنتیان.

نسخه‌ها: کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی، شماره‌های ۹۲، ۴۱۷، ۴۱۸، ۱۱۴۹۱؛ کتابخانه آیت‌الله مرعشی؛ کتابخانه علامه میرزا

هستند؟» گفتیم: «آری». فرمود: «آیا قرآن نمی‌خوانند: و روزی که از هر امت دسته‌ای را برانگیزیم؟»^{۱۸}

در روایت دیگری از امام صادق درباره همین آیه پرسیدند، حضرت فرمودند: «مردم درباره آن، چه می‌گویند؟» عرض کردم: «آنها می‌گویند آیه راجع به قیامت است». فرمود: «خداوند در قیامت از هر امتی دسته‌ای را زنده می‌گرداند و باقی را به حال خویش رها می‌سازد؛ این آیه درباره رجعت است و آیه مربوط به قیامت این است: جملگی آنها را محشور گردانیم بی آن که کسی را فرو گذاریم.»^{۱۹}

زراره گوید: «از امام صادق درباره امور مهم رجعت و امثال آن پرسیدم، حضرت فرمودند: «آنچه که از آن می‌پرسید هنوز وقتش نرسیده است؛ بلکه آنان تکذیب کردند آنچه را که احاطه‌ای بر آن نداشتند و به تأویل آن نرسیده‌اند.»^{۲۰}

برخی روایات می‌گویند: رجعت پیامبر (ص) پس از رجعت امامان است و نخستین کسی که از آنان به دنیا بازمی‌گردد امام حسین است؛ چنان که امام صادق فرمودند: «نخستین کسی که به دنیا بازمی‌گردد حسین بن علی است و آن قدر فرمانروایی کند که - بر اثر پیروی - موی ابرویش به روی چشم‌هایش فروافتد.»^{۲۱}

در روایتی از آن حضرت نقل شده است که فرمود: «رجعت امری همگانی نیست، بلکه ویژه عده‌ای است؛ زیرا بازگشت نمی‌کنند مگر مومنان راستین و خالص و یا کافران صدرصد مشرک.»^{۲۲}

کتاب‌هایی که در این باب نوشته شده‌اند و راقم این سطور توانسته است - با تکیه بر منابع و آثاری که در این زمینه کتابشناسی دارند و همچنین با تکیه بر تلاش شخصی - بیلد، عبارت‌اند از:

۱. آیات الحجة و الرجعة: محمدعلی همدانی حائری (متوفی ۱۳۷۸ ق).^{۲۳} نسخه: کتابخانه مولف.

در این کتاب ۳۱۳ آیه که در احادیث به رجعت ائمه تأویل شده به ترتیب سوره‌های قرآن آمده و فهرست الفبایی واژه‌های تأویل شده در پایان ارائه شده است؛ عربی.

۲. آیات الرجعة: میرزا محسن عماد مشهور به خوشنویس و متخلص به اردبیلی، چاپ اول ۱۳۱۸ ش / ۱۳۵۷ ق، تهران، کتابفروشی مرکزی، ۸۴۴۶ ص، رقی، با مقدمه احمد مدرس خوشنویس. آیات رجعت با استشهاد به احادیث؛ فارسی.

۳. آیات الطهور فی انتظار الفرج و السرور: علی قلی ناصح دهخوارقانی (متوفی ۱۳۵۳ ق)، چاپ اول ۱۳۵۰ ق، علمیه، سنگی، ۱۲۸ ص، جیبی؛ چاپ دوم ۱۳۵۶ ق، نجف. ۱۰۷ آیه و ۱۲ زیارت در اثبات رجعت؛ فارسی.

حدیث پرداخته است؛ عربی.

۱۸. اثبات الرجعة. سید عبدالحسین حسینی بروجردی.^{۳۳}
۱۹. اثبات الرجعة. میر محمدعباس بن علی اکبر موسوی تستری لکهنوی (متوفی ۱۳۰۶ ق.)،^{۳۴} در تجلیات از میرزا هادی پسر صاحب نجوم السماء ذکر شده است.
۲۰. اثبات الرجعة و ظهور الحجة و الاخبار المأثورة فيها عن آل العصمة، سید امیر محمد مؤمن بن دوست محمد حسینی استرآبادی (متوفی ۱۰۸۸ ق.)، داماد محمد امین استرآبادی، چاپ اول ۱۳۷۱ ش / ۱۴۱۵ ق، قم، دارالاعتصام، [۲۲۴] ص، وزیری، به تحقیق فارس حسون کریمی، از روی چهار نسخه خطی و زیر عنوان الرجعة چاپ دوم ۱۴۱۷ ق، قم، مکتبه انوارالهدی، ۲۲۴ ص، وزیری.
- نسخه‌ها: کتابخانه شیخ محمد سلطان المتکلمین بن اسماعیل کجوری در تهران، کتابت محمد باقر بن عبدالکریم دهمدشتی بهبهانی نجفی (متوفی ۱۲۸۵ ق.)؛ کتابخانه راجه فیض آباد در هند، شماره ۳؛ کتابخانه سید حسن صدر، نسخه عصر مؤلف، کتابت ۱۰۸۱ ق، با حدیثی به خط مؤلف در ۱۰۸۵ ق؛ کتابخانه آیت الله مرعشی؛ کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، مجموعه شماره ۲۱۴۴، ص ۱۳۸ به بعد؛^{۳۵} کتابخانه جمعیت فرهنگ رشت؛^{۳۶} کتابخانه مجلس شورای اسلامی، شماره ۸۶۲۳۲۴؛ کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی، رساله اول از شماره ۹۷۳۶، کتابت محمدرضا بن محمدباقر مشهدی، ۷ رجب ۱۰۷۶ ق.^{۳۷}
- نقد این کتاب: الخطوط العریضة از محب‌الدین خطیب و نقد نقد آن در مع الخطیب فی الخطوط العریضة از مرتضی رضوی، چاپ چهارم، قم، دارالقرآن الکریم، ۱۹۴ ص؛ ۱۴۰۸ ق، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۹۲ ص.
- پایان تألیف در رجب ۱۰۶۹ ق در مکه، آغاز: «الحمد لله علی نعماته و الشکر علی الاله...» عربی.
۲۱. ترجمه به اردو: محمود نقوی، چاپ اول ۱۳۶۷ ش / ۱۴۰۹ ق، [تهران]، سازمان تبلیغات اسلامی، ب + ۱۹۹ ص.
۲۲. اثبات الرجعة و وجوبها من التلاوه و السنة. مؤلف ناشناخته (پس از قرن هشتم).
- نسخه: کتابخانه شیخ محمد سمایی، از آغاز تا پایان آیه یازدهم افتادگی دارد.
- در بخش نخست به بررسی چهارده آیه و در بخش دوم به ذکر احادیث رجعت و در پایان به ذکر منابع و مأخذ می‌پردازد؛ عربی.^{۳۸}
۲۳. اثبات وجوب الرجعة و تفویج الکربة. سیدامیر محمود بن فتح‌الله حسینی کاظمینی نجفی (متوفی ۱۰۸۵ ق.)^{۳۹}.

محمد طهرانی در سامرا؛ کتابخانه مسجد اعظم قم؛^{۴۰} کتابخانه ناصریه در لکهنو؛ کتابخانه ملی تهران، رساله سوم از مجموعه شماره ۲۰۷۷؛^{۴۱} کتابخانه مدرسه فیضیه، شماره ۱۱۳۸؛^{۴۲} کتابخانه دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه مشهد، شماره ۲۴۲؛^{۴۳} کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، شماره‌های ۱۱، ۱۱۲۰، ۳۳۶۷.

این کتاب: کفایة المتهدی فی معرفة المهدی از سید محمدین محمد میرلوحی حسینی موسوی سبزواری اصفهانی (ز ۱۰۸۵ ق.).

رساله اثبات الرجعة در ۱۰۷۸ ق به نام شاه سلیمان صفوی (متوفی ۱۱۰۶ ق) به نگارش درآمده است، شامل ترجمه و شرح چهارده حدیث از پدیده‌هایی که در آخرالزمان روی می‌دهد که دو روایت به ظهور دولت صفوی و دوازده روایت دیگر به نشانه‌های ظهور و احوال امام زمان و رجعت‌ائمه (ع) و شیعیان آنان در آخرالزمان اشاره دارد. احادیث با بیانات و تحقیقاتی همراه شده و در پایان حدیث چهاردهم دعای عهد آمده است؛ فارسی.

۹. اثبات الرجعة، سلطان محمود بن غلام علی طیبسی از شاگردان علامه مجلسی.^{۴۴}

نسخه‌ها: کتابخانه وزیری یزد، مجموعه شماره ۱۱۱۲؛ کتابخانه مدرسه فیضیه، شماره ۱۹۸۹؛ فارسی.

۱۰. اثبات الرجعة: سلیمان بن احمد آل عبدالجبار قطیفی (متوفی ۱۲۶۶ ق)؛ عربی.^{۴۵}

۱۱. اثبات الرجعة. سیدحسن بن هادی موسوی عاملی کاظمینی آل صدرالدین. آغاز: بسمله، «فهذه احادیث تدل علی اثبات الرجعة»؛ عربی.

۱۲. اثبات الرجعة. شیخ شرف‌الدین یحیی بحرانی، از شاگردان محقق کرکی؛ عربی.^{۴۶}

۱۳. اثبات الرجعة. شیخ حیدر ابواسد، از اصحاب امام صادق (ع)؛ عربی.^{۴۷}

۱۴. اثبات الرجعة. علامه حلی (متوفی ۷۲۶ ق.)^{۴۸}. نسخه: کتابخانه مدرسه فاضل خان در مشهد؛ عربی.

۱۵. اثبات الرجعة. محقق کرکی نورالدین علی بن حسین بن عبدالعالمی (متوفی ۹۴۰ ق.)^{۴۹}.

نسخه: کتابخانه راجه فیض آباد در هند، شماره ۴، به ضمیمه رساله‌هایی فقهی از همو؛ عربی.

۱۶. اثبات الرجعة. محمدرضا خراسانی، چاپ شده است؛ فارسی.

۱۷. اثبات الرجعة. ملامحمد ولی الله بن هاشم اشراقی سراسری تبریزی (۱۳۲۱-۱۳۹۳ ق.)، ج ۱، چاپ اول جمادی الاول ۱۳۶۳ ق، تبریز، حاج حسن مرکب‌ساز، ۶۰ ص، رقعی.^{۵۰} در سه جلد به بررسی ۱۹ آیه و ۵۰

عن شیء». گردآوری و تحلیل شصت آیه و ششصد حدیث در دوازده باب با ذکر مصادر و حذف اسنادها و پاسخ به شبهات رجعت. پایان تألیف در سال ۱۰۷۵ ق؛ عربی.

۳۳. ترجمه به فارسی: احمد جنتی، تصحیح سیدهاشم رسولی محلاتی (۱۳۰۸ ش)، چاپ اول ۱۳۶۲ ش، تهران، نوید، ۲۳۳+۲۳۷ ص، وزیری.

۳۴. ایمان و الرجعة: محمدعلی بن محمدجواد شاه‌آبادی (۱۲۵۳-۱۳۲۸ ش)، چاپ اول ۱۳۶۸ ق، سنگی، تهران، ۱۹۲ ص، رقعی، به همراه الانسان و الفطرة از همو؛ عربی.

۳۵. ایمان و رجعت: سیداحمد بن عنایت‌الله حسینی زنجانی قمی (۱۳۰۸-۱۳۹۳ ق).

نسخه: کتابخانه آیت‌الله سیدموسی شبیری زنجانی فرزند مؤلف در قم، ۱۲۷ ص.

تألیف در سال ۱۳۵۹ ق، در ردّ اسلام و رجعت از عبدالوهاب فرید تنکابنی؛ فارسی.

۳۶. ایمان و رجعت: سیدجلال‌الدین محدث ارموی (متوفی ۱۳۹۹ ق)، نسخه: کتابخانه فرزند مؤلف در تهران، چهار جلد؛ فارسی.

۳۷. بازگشت شهید در رجعت: محمدجواد خراسانی (متوفی ۱۳۹۷ ق)، متن پیاده شده از سخنرانی وی؛ فارسی.

(* بازگشت مردگان به دنیا ← بشارت الرجعة.

۳۸. بحث حول الرجعة: سیدمحمد صدر. چاپ اول ۱۴۱۴ ق، بیروت، دارالاضواء، ۳۶ ص، جیبی؛ عربی.

۳۹. برهان‌الشیعة فی اثبات الرجعة: سیدمحمدعلی بن شرف‌الدین سنقری، چاپ اول ۱۳۶۹ ق، ۱۶۵ ص. در ردّ کشف الحق و دفع الباطل از محمد بن جعفر گلپایگانی سنقری.

۴۰. برهان‌الشیعة فی اثبات الرجعة: عباس‌علی شاهرودی، چاپ اول ۱۳۵۴ ق، سنگی، تهران، ۵۶ ص، جیبی. اثبات امکان رجعت و وقوع آن در امت‌های پیشین، بررسی سند روایات رجعت و دفع شبهات؛ فارسی.

۴۱. بشارت‌الرجعة یا بازگشت مردگان به دنیا: سید هیبة‌الله بهشتی لاری، چاپ اول ۱۳۵۴ ش، [تهران]، انتشارات گلی، ۱۷۶ ص، وزیری؛ تهران، فاروس ایران. اثبات رجعت به وسیله علوم طبیعی و روان‌شناسی؛ فارسی.

۴۲. بشارةالفرج: ملا محمد بن عاشور کرمانشاهی (۱۲۱۳-۱۲۵۰ ق)

۴۳. بعث الاموات قبل ظهور الحجّة: محمدباقر بهاری (متوفی ۱۳۳۳ ق)؛ عربی.

۴۴. بیان الفرقان: مجتبی قزوینی (متوفی ۱۳۸۷ ق)، چاپ اول

نسخه: کتابخانه مدرسه آخوند همدان، به خط مؤلف در ۲۹ سوال ۱۰۷۹ ق؛ عربی.

۲۴. احادیث الرجعة: سید حسن صدر (متوفی ۱۳۵۴ ق).

۲۵. احیاء السنة و امانة البدعة: سید دلدار علی نصرآبادی نقوی (متوفی ۱۳۳۵ ق)، چاپ اول، هندوستان.

۲۶. ارشاد الجهلة المصرّین علی انکار الغیبة و الرجعة: محمدهاشم هروی خراسانی (زنده در ۱۱۲۸ ق)، نسخه: در مجموعه‌ای از آثارش با تاریخ ۱۱۲۶ تا ۱۱۲۸ ق؛ عربی.

۲۷. اسلام و رجعت: عبدالوهاب فرید تنکابنی (متوفی ۱۳۶۰ ق)، چاپ اول، ۱۳۵۵ ق، تهران، چاپخانه دانش، ۲۳۴ ص، وزیری، در ردّ رجعت و بیان ضعف اسناد احادیث رجعت و طرفداری از شریعت سنگلجی. بر آن ردیه‌هایی نگاشته‌اند؛ فارسی.

۲۸. الاحامیة و الرجعة: میرزا عبدالله رزاق همدانی (متوفی ۱۲۹۱ ق) در ردّ اسلام و رجعت از شریعت سنگلجی و اسلام و رجعت عبدالوهاب فرید تنکابنی؛ فارسی.

۲۹. انیس المحجّة فی کیفیة الرجعة: محمدباقر بن حسین علی فقیه ایمانی اصفهانی (متوفی ۱۳۷۰ ق)؛ فارسی.

۳۰. ایفاظ الامة من الضحجة فی اثبات الرجعة: سیدمحمد مهدی بن محمد موسوی خوانساری کاظمی (۱۳۱۹-۱۳۹۱ ق)، چاپ اول ۱۳۶۶ ق، بغداد چاپخانه نجاج، ۹۸ ص، رقعی. در بخش اول بیست و سه آیه، بخش دوم دوازده حدیث، بخش سوم گفتارهای دانشمندان و در بخش الحاقی گفتار علمای اهل سنت را آورده است. تألیف در سال ۱۳۶۳ ق؛ عربی.

۳۱. ترجمه به فارسی: ابوالقاسم سحاب (متوفی ۱۳۷۵ ق)، با نام بیداری امت در اثبات رجعت چاپ اول ۱۳۳۱ ش، تهران، کتابفروشی علمی.

۳۲. ایفاظ من الهجعة بالبرهان علی الرجعة: محمدبن حسن بن علی بن محمد بن حسین حرّ عاملی مشغری (۱۰۳۳-۱۱۰۴ ق)، چاپ اول ۱۲۸۱ ق، قم، علمیه، ۴۳۲ ص + ۳۲ ص مقدمه، وزیری؛ چاپ دوم ۱۳۴۱ ش، قم، ابوالقاسم سالک، لب + ۳۳۰ ص، وزیری.

نسخه‌ها: کتابخانه حسینیة نجف از موقوفه ملا علی محمد نجف‌آبادی؛ کتابخانه ابوالهدی بن ابوالمعالی بن حاجی کلباسی اصفهانی؛ کتابخانه سید ابوالقاسم اصفهانی نجفی؛ کتابخانه شیخ شیرمحمد همدانی نجفی؛ کتابخانه میرزا محمدعلی اردوبادی، نسخه عصر مؤلف؛ کتابخانه آیت‌الله مرعشی، شماره ۵۷۸۷، کتابت ۱۰۹۶ ق؛ کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، شماره ۱۲۲۲.

آغاز: «الحمد لله محیی الاموات و ممیت الاحیاء الذی لاتعجز قدرته

- ۱۳۸۰ ق، مشهد، انتشارات توس، ۲۲۰ ص، وزیری. جلد پنجم از مجموعه بیان الفرقان زیرعنوان «غیبت و رجعت» در صد صفحه به موضوع رجعت می‌پردازد؛ فارسی.
- (*) بیداری امت در اثبات رجعت ← ابقاظ الامة من الضجعة فی اثبات الرجعة.
۴۵. پاسخ‌نامه از گلی، فیض الاسلام سیدعلی نقی بن محمد سلهی اصفهانی (متوفی ۱۴۰۵ ق)، چاپ اول ۱۳۵۳ ق، تهران، کتابخانه ایران، ۸۴ ص، رقعی. در پاسخ نامه عیسی از گلی شمیرانی تهرانی در اثبات رجعت با زبان ساده؛ فارسی.^{۴۴}
۴۶. تحفة الشیعة در اثبات رجعت و ظهور ائمه، سیدحسین موسوی ارومی عرب باغی (۱۲۵۴ ش - ۱۳۶۹ ق)، چاپ اول ۱۳۳۵ ق، تبریز، به همراه التحفة المهدویه رحلی؛ چاپ پنجم ۱۳۵۸ ش، قم، کتابفروشی حقیری، ۲۱۶ ص، وزیری. تألیف در سال ۱۳۲۹ ق، بررسی ۱۱۰ آیه؛ فارسی.
۴۷. محمدبن عبدعلی بن محمدبن عبدالجبار (ق سیزدهم)، تحفة اهل الایمان لصاحب العصر و الزمان. نسخه: کتابخانه وزیر یزد، شماره ۸۰۶، کتابت ۱۲۵۹ ق، ۱۱۱ برگ. بحث در آیات و احادیث رجعت؛ عربی.
۴۸. تحقیق الرجعة: سید الطاف حسینی صائب (۱۳۲۵ ق)، چاپ اول، دهلی: اردو.
۴۹. تفریح الکره عن المنتقم لهم فی الرجعة: سید امیر محمود بن فتح‌الله حسینی کاظمینی نجفی (متوفی ۱۰۸۵ ق)،^{۴۵} نسخه‌ها: کتابخانه محمدصالح بن هادی جزائری در نجف؛ کتابخانه مرحوم شیخ جعفر سلطان العلماء در تهران، به همراه تقسیم‌الاحماس و رساله فی بقاء جسدالامام و النبی فی قبورهم و عدم صعودهم بعد ثلاثة ایام؛ کتابخانه مدرسه آخوند همدان، به خط مولف در ۲۹ شوال ۱۰۹۷ ق.^{۴۶} کتابخانه سیدمحمدباقر حفید آیت‌الله طباطبایی یزدی، در مجموعه‌ای به کتابت محمد جاوانی در بیستم محرم ۱۲۴۴ ق.
- تألیف در نجف به نام شیخ علی‌خان اعتماداللوله در زمان شاه سلیمان صفوی (متوفی ۱۱۰۵ ق) در یک مقدمه و پنج باب و یک خاتمه در پاسخ به شبهات رجعت، آغاز: «الحمد لله ملهم الصواب و من الیه المرجع والمآب»؛ عربی.
- ۴۹/۱. تلازم بین رجعت و ولایت: مولف ناشناخته.
- نسخه: کتابخانه مدرسه آیت‌الله گلایگانی، در مجموعه شماره ۳۱. بیان تلازم رجعت با ولایت امیرمومنان (ع) به سبک عرفانی؛ فارسی.
۵۰. نسخ و مقایسه آن با رجعت: ایرج حافظی (ق پانزدهم)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه قم، ۱۳۷۷/۹/۸ ش، استاد راهنما، دکتر محمد ذبیحی خیبری، فارسی.
۵۱. تنبیه‌الامة فی اثبات الرجعة: محمدرضا طبسی خراسانی نجفی (۱۲۸۲-۱۲۶۳ ش / ۱۴۰۵ ق) * چاپ اول ۱۳۴۵ ق، نجف، چاپخانه الغری، ۳۲ ص، وزیری؛ چاپ دوم ۱۳۵۴ ق، نجف، ۴۸ ص، رقعی. آیات و احادیث رجعت، امکان رجعت، کتابنامه رجعت، ضروری بودن اعتقاد به رجعت؛ فارسی.
۵۲. ترجمه به عربی: سلیم‌حسن نواب رضوی لکهنوی (متوفی ۱۳۸۹ ق)، با نام النجعة فی الرجعة، چاپ اول ۱۳۵۵ ق، نجف، چاپخانه الغری، ۴۰ ص، وزیری.
۵۳. ترجمه به اردو: سیدعلی‌بن محمدباقر رضوی کشمیری لکهنوی.
۵۴. جامعه‌البيان فی رجعة صاحب‌الزمان: علی بلادی بحرانی (۱۲۷۴-۱۳۴۰ ق)
- نسخه: کتابخانه شیخ محمد صالح خواهرزاده مولف در قطف ^{۴۸} قصیده‌ای است در چهارصد بیت؛ عربی.
۵۵. جوهر المقصود فی اثبات الرجعة الموعود: احمدبن محمدحسن بیان‌الواعظین اصفهانی (۱۳۱۴-۱۳۷۱ ق)، * چاپ اول، تهران، در ۱۳۵۴ ق در پاسخ به منکران تألیف شده است؛ فارسی.
- (*) جوهر المنضود فی اثبات الرجعة الموعود ← جوهر المقصود فی اثبات الرجعة الموعود.
- (*) چهارده حدیث ← اثبات الرجعة: محمدباقر مجلسی.
۵۶. چهل حدیث از «غیبت» فضل‌بن شاذان: علی‌اکبر مهدی‌پور (۱۳۲۴ ش)، چاپ اول ۱۳۷۳ ش / ۱۴۱۵ ق، قم، نشر حائق، ۱۲۰ ص، رقعی. با هدف بازسازی و احیای متن مفقود کتاب غیبت از فضل‌بن شاذان از کتاب‌های مختصر اثبات الرجعة و کفایة‌المهتدی فی احوال‌المهدی استخراج شده است؛ فارسی.
۵۷. الحاشیة علی اثبات الرجعة: سیدمیرعلی‌نقی سامان (ق دوازدهم).
- نسخه: کتابخانه محسن‌بن عبدالحسن جصانی نجفی، در ضمن مجموعه.^{۴۹}
- این کتاب به عنوان حاشیه‌ای بر اثبات الرجعة از محمد مومن استرآبادی به نگارش در آمده و به اندازه یک چهارم متن اصلی است؛ عربی.
۵۸. الحجة والرجعة: محمدبن حسین‌بن مهدی مهلوی سعیدی لاهیجی (متوفی ۱۴۰۳ ق)؛ عربی.^{۴۱}
۵۹. حنو النعل بالمثل: فضل‌بن شاذان‌بن خلیل، ابی محمد ازدی نیشابوری (متوفی ۲۶۰ ق) روای از امام هادی و امام عسکری (ع)؛ عربی.

۶۸. الرجعة: احمد بن صالح بن طوق قطیفی
نسخه: کتابخانه آیت الله مرعشی، رساله دوازدهم از مجموعه شماره
۲۳۵۸، به خط مولف؛ عربی.^۸
اثبات رجعت با دلایل عقلی و نقلی.
۶۹. الرجعة: ابویحیی احمد بن داوود بن سعید فزاری جرجانی (ق
سوم) از مستبصرین و اصحاب امام هادی (ع)؛ عربی.^۹
۷۰. الرجعة: ابی نصر محمد بن مسعود بن محمد بن عیاشی سلمی
سمرقندی (ق سوم)؛ عربی.^{۱۰}
۷۱. الرجعة: سیدناشم بحرانی (متوفی ۱۱۰۷ ق.)^{۱۱}
۷۲. الرجعة: شیخ صدیق ابن جعفر محمد بن علی بن حسین بن
موسی بن بابویه قمی (متوفی ۳۸۱ ق.)؛ عربی.^{۱۲}
۷۳. الرجعة: نعمت الله لاریجانی^{۱۳}
۷۴. الرجعة: احمد احسایی (متوفی ۱۲۴۱ ق.)؛ چاپ اول ۱۳۹۰ ق، به
فرمان محمدعلی شاه قاجار، به همراه کتاب العصمة در کتاب
جامع الحکمة: چاپ ۱۳۹۲ ق، کربلا، ۲۸۰ ص، وزیر، چاپ اول ۱۹۹۳ م
/ ۱۴۱۴ ق، بیروت، الدار العالمیه، ۲۳۰ ص، وزیر، مصور، افست از روی
چاپ ۱۳۹۲ ق؛ عربی.
- نسخه: کتابخانه آیت الله مرعشی، شماره های ۱۸۲۰ و ۵۸۷۵.
۷۵. الرجعة: حسن بن علی بن ابی حمزه، از بزرگان واقفیه در عصر امام
رضاع (ع)؛ عربی.^{۱۴}
۷۶. الرجعة: عبدالله بحرانی.^{۱۵}
۷۷. رجعة: محمدباقر بهبودی (۱۳۰۸ ش)، چاپ اول ۱۳۵۷ ش،
تهران، معراجی، ۳۸ ص، به تنظیم امیر رویین تن. کتاب دوم از مجموعه
برداشت هایی از قرآن که از درس محمدباقر بهبودی فراهم آمده است.
۷۸. رجعت: سید ابوالحسن رفیعی حکمی قزوینی (متوفی ۱۳۹۵ ق.)،
چاپ اول ۱۳۵۳، تهران، کتابفروشی اسلام، ۳۸ ص، جیبی؛ ۱۳۶۹ ق، زیر
عنوان رجعت و معراج به ضمیمه هفت مقاله دیگر؛ ۱۳۸۹ ق، زیر عنوان
رجعت پس از ظهور؛ چاپ سوم ۱۳۹۷ ق، تهران، کتابفروشی اسلام، ۵۰
ص، رقعی؛ [۱۳۶۰ ش]، تهران، طه، ۱۲۰ ص؛ چاپ اول ۱۳۶۸ ش، قزوین،
طه، ۱۱۸ ص، وزیر، مصور، به اهتمام محمدرضا بندرچی، زیر عنوان
رجعت و معراج به ضمیمه هفت مقاله دیگر؛ ۱۴۰۴ ق، تهران، مسجد
صدریه، به همراه عدل منتظر. در ۱۳۵۳ ق تألیف شده و به اثبات عقلی
رجعت پرداخته است؛ فارسی.
۷۹. رجعت: محمدرضا ضمیری، چاپ اول ۱۳۷۸ ش، تهران؛ فارسی.
۸۰. رجعت: محمدباقر بهبودی، چاپ اول، تهران، معراجی.
نسخه: کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی، ۳۸ ص؛ فارسی.
۸۱. رجعت: سلیمان بن محمد گیلانی تنکابنی (ق نوازدهم)، نگارش

۶۰. حدو النعل بالنعل: شیخ صلوق ابی جعفر محمد بن علی بن
حسین بن موسی بن بابویه قمی (متوفی ۳۸۱ ق.)^{۱۶}
تاویلی است برگرفته از متون روایی و در اثبات رجعت که هر آنچه در
امت های پیشین روی داده در امت حضرت محمد (ص) نیز رخ خواهد
نمود؛ عربی.
۶۱. حیات الاموات: آقا جمال الدین محمد بن آقا حسین خوانساری
(متوفی ۱۱۲۵ ق.)، تألیف در سال ۱۱۰۶ ق برای شاه سلطان حسین
صفوی و درباره رجعت و بازگشت ائمه و گروهی از مؤمنان در عصر
حضرت حجت (عج)، آغاز: «وسیلة سعادت جاودانی شکر و سپاس نعمت
اساس جهان آفرینی است که...»؛ فارسی.
- * حیات الاموات بعد الموت - رساله فی بقاء النفس و رجعتها بعد
موت الجسد.
۶۲. دحض البدعة من انکار الرجعة: محمدعلی بن حسن علی حائری
سنقری همدانی (ق سیزدهم)^{۱۷} چاپ اول ۱۳۵۴ ق، نجف، محمدابراهیم
کتبی، ۶۴ ص، وزیر. بحث مستدلی از آیات و احادیث رجعت و ارایه
کتاب نامه گونه ای از کتب شیعه و سنی در این باره؛ عربی.
۶۳. در بیان رجعت ائمة: حبیب الله شریف بن علی مدد کاشانی
ساوجی (۱۲۶۲-۱۳۴۰ ق.)، چاپ اول ۱۳۲۹ ش، به همراه خواص الاسماء
فی شرح الاسماء و اسرار الحسینیة از هوم،^{۱۸} چاپ ۱۳۶۸ ق، ۱۲ ص،
وزیری، به کوشش احمد شریف زاده کاشانی. تألیف در سال ۱۲۹۶ یا ۱۲۹۸ ق؛
فارسی.
۶۴. دعائم الدین و کشف الریبة فی اثبات الکرة والرجعة:^{۱۹}
محمد محسن بن محمد حسین بن عنایت الله مشهدی (ق یازدهم)^{۲۰}
نسخه: کتابخانه ملی تهران، در مجموعه شماره ۳۹۷، ص ۴۱۷-۶۶۳؛ عربی.
۶۵. دلائل الرجعة: حسن علامی کرمانشاهی (۱۳۰۵-۱۳۹۴ ق.)،
چاپ اول ۱۳۲۳ ش، کرمانشاه، شرکت سعادت، ۱۳۹ ص، رقعی. این کتاب
تقریرات آیت الله حاج شیخ حسن علامی است که شاگردش غلام علی
عقیقی کرمانشاهی به رشته تحریر آورده است و در رد اسلام و رجعت فرید
انتشار یافته و به تفاوت رجعت و تناسخ می پردازد؛ فارسی.
۶۶. الدمعة الساکبة: محمدباقر بن عبدالکریم دهدشتی بهبهانی
نجفی (متوفی ۱۲۸۵ ق.)
نسخه: به خط مؤلف در نجف، به همراه جلد چهارم در کتب موقوفة
نجف.
- جلد پنجم از مجموعه الدمعة الساکبة به موضوع رجعت پرداخته است؛
عربی.
۶۷. محمدحسن تبریزی، الدین والرجعة در رد اسلام و رجعت از
شریعت سنگلجی در زمینه اسناد احادیث رجعت؛ عربی.

- در سال ۱۰۸۹ ق؛ عربی.^{۷۷}
۹۰. الرجعة و احاديثها المنقولة عن آل العصمة سيداحمدبن محسن (ق ۱۳) از احفاد امام کاظم (ع)؛ عربی.^{۷۸}
۹۱. الرجعة والرد على اهل البدعة حسن بن سليمان بن خالد حلی (قرن هشتم).
- نسخه: کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی، شماره ۲۰۸۱، کتابت ۱۰۸۵ ق.
۹۲. اثبات الرجعة احاديث سعدبن عبدالله در بصائرالدرجات را نیاورده و به مختصر البصائر نگاهشته حسن بن سليمان ارجاع داده ولی کتاب در این نسخه احاديث بصائرالدرجات را هم ضمیمه نموده است؛ عربی.
۹۳. الرجعة والظهور: محمد طیب زاده، چاپ اول ۱۳۷۷ ق، اصفهان، به همراه چاپ سوم جلد دوم شمس الطالعه در شرح زیارت جامعه از همو؛ عربی.
۹۴. (* الرجعة و ظهور الحجة في الاخبار المنقولة عن آل العصمة - اثبات الرجعة و ظهور الحجة والاخبار الماثورة فيها عن آل العصمة. رجعت یا حکومت اهل بیت رسول: احمد خادمی شیرازی. ۹۳. ترجمه به اردو: چاپ اول ۱۴۰۹ ق، لاهور، ولی عصر.
۹۵. رجعت یا دولت کریمه خاندان وحی: محمد خادمی شیرازی، چاپ اول ۱۳۶۵ ش / ۱۴۰۶ ق، تهران، موسسه نشر و تبلیغ، ۲۲۸ ص، وزیری، با مقدمه و ویرایش علی اکبر مهدی پور؛ چاپ دوم ۱۳۷۰ ش / ۱۴۱۱ ق، [ویرایش دوم]، موسسه غدیر، ۲۲۸ ص، وزیری، با مقدمه و ویرایش علی اکبر مهدی پور. بررسی رجعت از دیدگاه قرآن و روایات و گذشتگان، رجعت پیامبران و افراد مورد بازگشت و در پایان توسط ویراستار کتاب، کتاب نامه رجعت در معرفی هفتاد و چهار کتاب درباره رجعت در صفحات ۲۰۹ تا ۲۱۷ آمده است؛ فارسی.
۹۶. رساله فی اثبات الرجعة: محمدعلی ربانی خوراسگانی، چاپ اول ۱۳۸۱ ق، نجف، ۸۰۵ ص، وزیری، به همراه الهام ربانی و چهار رساله دیگر؛ عربی.
۹۷. رساله فی الرجعة: مولف ناشناخته، کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی، شماره ۹۷۳۶، کتابت ۱۲۸۰ ق؛ عربی.
۹۸. رساله فی بقاء النفس و رجعتها بعد موت الجسد: احمدبن ابراهیم درازی بحرانی (متوفی ۱۱۳۱ ق)^{۷۹} تألیف در دوازدهم محرم ۱۱۲۴ ق در دو مقام، آغاز: «حمناً لك اللهم يا خالق الارواح و جعلها في الاشباح»، عیناً در کشکول احمدبن سليمان بحرانی درج شده است؛ عربی.^{۸۰}
۹۹. رساله فی علائم الظهور و اثبات الرجعة: محمدحسین سمیسم
- * رجعة الائمة والتحية الى الدنيا الدينية مادامت دارالتكليف و معيشة قصيرة و حقيرة ← آیات الظهور فی انتظار الفرج والسرور.
۸۲. رجعت از دیدگاه عقل، قرآن و حدیث: حسن طارمی، چاپ اول تابستان ۱۳۶۵ ش، [قم] دفتر انتشارات اسلامی، ۷۹ ص، رقعی، زیر نظر جعفر سبحانی؛ فارسی.
۸۳. ترجمه به عربی: عبدالکریم محمود، با نام الرجعة بين العقل و القرآن، چاپ اول ۱۴۰۷ ق، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، ۳۵ ص، رقعی.
۸۴. رجعت از دیدگاه قرآن کریم و عترت: حمید کردنژاد (۱۳۴۱ ش)، چاپ اول ۱۳۷۷ ش، تهران، مؤسسه فرهنگی انتشاراتی سیمیا، ۱۲۱ ص.
۸۵. رجعت از نظر شیعه: نجم الدین طیبی، چاپ اول ۱۳۵۹ ش / ۱۴۰۰ ق، قم، ناشر مؤلف، ۱۴۲ ص، جیبی. شماره نخست از مجموعه بررسی واره های اعتقادی شیعه و بر اساس الشیعة والرجعة از پدرش محمدرضا طیبی خراسانی نجفی، ارایه امکان عقلی، آیات، اخبار و کتاب نامه رجعت؛ فارسی.
۸۶. رجعت از نگاه عقل و دین: غلامرضا مغیثی، چاپ اول زمستان ۱۳۸۰ ش، قم، نشر قم، ۹۶ ص، به ویرایش محمداسماعیل بنایان؛ فارسی.
- الرجعة بين العقل والقرآن ← رجعت از دیدگاه عقل، قرآن و حدیث.
۸۷. «رجعت در آثار علامة مجلسی»: نعمت الله صفری، یادنامه مجلسی، جلد دوم، به اهتمام مهدی مهریزی و هادی ربانی، تهران، وزارت ارشاد، چاپ اول پاییز ۱۳۷۹ ش، ص ۱۰۹-۱۵۵. به روش اثبات و سخن طرفداران رجعت و ردیه های مخالفان و شبهات و ایرادات پرداخته و در پایان، تفاوت رجعت و تناسخ را در آثار قلمی علامة مجلسی بیان می نماید؛ فارسی.^{۸۱}
۸۸. الرجعة و احاديثها: فضل بن شاذان بن خلیل، ابی محمد ازدی نیشابوری (متوفی ۲۶۰ ق) راوی از امام هادی و امام عسکری (ع).^{۸۲} نسخه: کتابخانه میرزا ابراهیم امین الواعظین اصفهانی.
- به ذکر روایات رجعت و ظهور و احوال امام زمان (عج) پرداخته و تا قرن یازدهم وجود داشته و سیدمحمدبن محمد میرلوحی حسینی موسوی سبزواری اصفهانی (ز ۱۰۸۵ ق) کفایةالمهتدی فی احوال المهتدی را در ترجمه، تفسیر و شرح چهل حدیث از این کتاب نگاهشته است؛ عربی.
۸۹. الرجعة و احاديثها المنقولة عن اهل العصمة: سيداحمدبن حسن بن اسماعيل.^{۸۳}
- نسخه: کتابخانه محدث ارموی، تألیف در سال ۱۲۷۷ ق؛ فارسی.

۱۱۱. عقیده رجعت: سلیم محمد عبادت تقوی، چاپ شده است؛ اردو. غیبت فضل الرجعه و احادیثها.
۱۱۲. الغیبة والرّجعة: مولف ناشناخته (قرن سیزدهم) نسخه: کتابخانه عبدالمجید مکتبی حائری؛ عربی.
۱۱۳. الغیبة والرّجعة: یکی از شاگردان احمد احسائی. نسخه: کتابخانه میرزا هادی خراسانی در نجف، به خط مولف؛ عربی.
۱۱۴. کتاب الرجعة: حسن بن علی بن ابی حمزه بطنانی؛ عربی.^{۸۷}
- (* کتاب النیبة للحجه ← الرجعة و احادیثها.
۱۱۵. کتاب نامه رجعت: گروه نویسندگان پژوهشکنده باقرالعلوم (ع)، چاپ اول، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۲ ص، رحلی. معرفی ۸۴ کتاب و مقاله درباره رجعت؛ فارسی.
۱۱۶. الكرة والرّجعة فی اثبات الرجعة بالبینان العصری: ^{۸۸} سید محمدصادق بن باقر بن محمد موسوی هندی، چاپ اول، نجف، ۱۴ ص، به همراه دین الفطره از همو. ^{۸۹} با رعایت اختصار به برخی از آیات رجعت پرداخته است؛ عربی.
۱۱۷. کشف الحق و دفع الباطل: محمد بن جعفر گلبایگانی سنقری، چاپ اول ۱۳۶۹ ق، ۱۶۵ ص. در رد رجعت، بر آن رديه ای نگاشته اند؛ فارسی.
۱۱۸. مجالس شب های شبیه: تقی طباطبایی قمی (۱۳۰۱ ش)، چاپ اول ۱۳۷۱ ش / ۱۴۱۶ ق، قم، عزیزی، به قلم عباس حاجبانی رشتی. بیانات آیت الله العظمی قمی در جلسات شب های شبیه پیرامون مسئله رجعت است.
- (* مختصر الغیبة ← مختصر اثبات الرجعة ^{۹۰}
۱۱۹. مختصر اثبات الرجعة: فضل بن شاذان بن خلیل از دی نیشابوری (متوفی ۲۶۰ ق)، تلخیص سید بهاء الدین علی بن غیاث الدین عبدالکریم بن عبدالحمید نیلی (متوفی ۳۹۰ ق) ^{۹۱} چاپ اول ۱۴۰۹ ق، قم، موسسه آل البيت، ۳۲ ص، وزیري.
- فصل نامه تراشد تحقیق سید قاسم موسوی، س ۴، ش ۲، ص ۱۹۱-۲۲۲.
- نسخه ها: کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی.
- کتابخانه شیخ محمد سماوی، یا یادداشتی از شیخ حر عاملی؛ عربی.
۱۲۰. «مسئله رجعت»، مجموعه رسائل و مقالات فلسفی، به کوشش غلامحسین رضانژاد، چاپ اول ۱۳۶۷ ش، تهران، الزهراء، ص ۱-۲۲؛ فارسی.
۱۰۰. رساله فی قتال اهل القبلة و انکار الرجعة عبدالعزیز بن یحیی بن احمد بن عیسی جلودی؛ عربی.^{۹۲}
۱۰۱. رهبر گمشدگان فی اثبات الرجعة: فیض الاسلام سیدعلی نقی بن محمد سلهی اصفهانی (متوفی ۱۴۰۵ ق)، چاپ اول ۱۳۵۳، اصفهان، چاپ دوم ۱۳۵۹، اصفهان، ۳۰۰ ص؛ فارسی.^{۹۳}
- (* ستارگان درخشان ← الشیعة والرّجعة.
۱۰۲. سلاسل الحديد علی عنق عبدالوهاب فرید: عبدالرزاق مجتهد حائری اصفهانی، چاپ اول ۱۳۵۵ ق، تهران، ۲۳۴ ص. در رد رجعت؛ فارسی.
۱۰۳. سیف الانتقام فی حکومت آل قائم محمد: ابراهیم بن محمدباقر سنخور، نسخه: کتابخانه مولف، ۵۰۵ ص؛ عربی.
- (* شرح چهارده حدیث ← اثبات الرجعة محمدباقر مجلسی.
- ۱۰۴-۱۰۶. الشیعة والرّجعة: محمد رضا طیبی خراسانی نجفی مشهور به فاضل طیبی (۱۲۸۲-۱۳۶۳ ش / ۱۴۰۵ ق)، ج ۱، چاپ اول ۱۳۷۴ ق، نجف، چاپخانه حیدریه، ج ۱، چاپ سوم ۱۹۶۶ م / ۱۳۸۶ ق، نجف، چاپخانه آداب، ۴۶۳ ص، وزیري، مصور؛ ج ۲، چاپ دوم ۱۹۷۵ م / ۱۳۷۵ ق، نجف، چاپخانه حیدریه، ۳۷۱ ص، وزیري، به تصحیح عمادالدین طیبی؛ ج ۳، چاپ شده است. این کتاب تفصیل یافته کتاب تنبیه الامة فی اثبات الرجعة از همین مولف است که در جلد نخست «اخبار مهدی منتظر» را آورده و در جلد دوم با ذکر هفتاد آیه و نمایاندن تواتر احادیث رجعت به «بیان اثبات رجعت» پرداخته است؛ عربی.
- ۱۰۷-۱۰۹. ترجمه به فارسی: سلیم محمد میر شاه ولد، ستارگان درخشان، ج ۱، چاپ دوم ۱۳۷۱ ش، قم، موسسه انصاریان، ۵۱۸ ص، وزیري؛ ج ۲، با نام رجعت از نظر شیعه، چاپ اول ۱۳۸۱ ق، ۵۶۰ ص، وزیري؛ ج ۲، با نام رجعت از نظر شیعه، چاپ دوم ۱۳۷۶ ش، قم، دارالنشر اسلام.
۱۱۰. الشمس المضيئة فی النیبة والظهور والرّجعة: علی سعادت پور (۱۳۰۵ ش)، چاپ اول ۱۴۱۶ ق / ۱۳۷۴ ش، [تهران]، پیام آزادی، ۲۴۰ ص. ترجمه به فارسی: محمدجواد وزیري فرد، با نام ظهور نور: پژوهشی نو و مستند پیرامون وقایع دو غیبت امام، ظهور و رجعت، چاپ اول ۱۳۷۶ ش، قم، تشیع، ۲۹۶ ص؛ ۱۳۷۶ ش، تهران، نشر ستاره، ۲۹۶ ص.
- (* ظهوریه ← اثبات الرجعة محمدباقر مجلسی.

۱۲۱. مسئله رجعت از دید قرآن و سنت و عقل: سیدمحمدعلی موحد ابطحی اصفهانی (متوفی ۱۳۸۱ ش)، چاپ نشده است؛ فارسی.
۱۲۲. مسئله رجعت و ظهور در آیین زردشت: صادق هدایت (۱۲۸۱-۱۳۳۰ ش)، چاپ اول ۱۹۴۴ م / ۱۳۲۳ ش، [تهران] چاپخانه فرهنگ، ۱۲۸ ص، جیبی؛ چاپ دوم، تهران، مؤسسه انتشارات امیرکبیر، ۲۱۲ ص، وزیر، مصور؛ چاپ سوم ۱۳۴۲ ش، تهران، مؤسسه انتشارات امیرکبیر، ۲۱۲ ص، وزیر، مصور. متن آوانویسی شده و تحقیق و ترجمه زند و هومن یسن از زبان پهلوی به فارسی است.
۱۲۳. مسئله فی الرجعة: شیخ مفید ابی عبدالله محمدبن محمدبن نعمان عکبری (متوفی ۴۱۳ ق)، نسخه: کتابخانه آیت الله مرعشی؛^{۱۳} عربی.
۱۲۴. مناهج الوصول فی تفسیر آیات الاصول: مؤلف ناشناخته. در پایان باب چهارم به صورت مفصل به اثبات رجعت در نزد شیعه پرداخته است، آغاز: «الحمد لله الذی انزل علی عبده الكتاب و لم یجعله عوجاً و جعل له من کل ضیق یفضله و کرمه فرجاً و مخرجاً»؛ عربی.^{۱۴}
- (*) منتخب اثبات الرجعة ← مختصر اثبات الرجعة.
- (*) منظومه فی الرجعة ← جامعه البيان فی رجعة صاحب الزمان.
۱۲۵. مهدی و مسئله رجعت: سیدابوالحسن مولانا (۱۳۰۳ ش)، چاپ اول ۱۳۷۵ ش، تبریز، نور ولایت؛ فارسی.
۱۲۶. النجعة فی اثبات الرجعة: سیدعلی نقی بن ابوالحسن ممتازالعلماء نقوی لکهنوی (۱۳۲۳-۱۴۰۸ ق)،^{۱۵} چاپ اول ۱۳۵۴ ق، لکهنو؛ عربی.
- (*) النجعة فی الرجعة ← تنبیه الامة فی اثبات الرجعة.
۱۲۷. نور الانوار در آثار ظهور و رجعت ائمة اطهار: علی اصغر بروجردی (۱۲۳۱-۱۳۳۲ ق)، چاپ اول ۱۳۲۸ ق، تهران، کتابچی، ۳۶۲ ص، وزیر، به همراه ضیاء النور از همو و شرح حال و فهرست آثار مؤلف، چاپ دوم ۱۳۴۷ ق، تهران، کتابچی، ۲۶۲ ص، وزیر. در سال ۱۲۶۸ ق تألیف شده است؛ فارسی.
- پی نوشت ها:
۱. بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۳۹، ۱۴۴؛ در دعا وارد شده است که «یاایکم موقن».
  ۲. اوائل المقالات، ص ۴۶.
  ۳. شریف مرتضی، «جوابات المسائل الرکزیة»، رسائل، ج ۱، ص ۱۲۵.
  ۴. طوسی، الغیبة، ص ۲۲۹.
  ۵. الايقاظ من الهمجة: المیزان، ج ۲، ص ۱۰۶.
  ۶. بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۵۶.
  ۷. همان، ج ۵۳، ص ۴۰.
  ۸. همان، ج ۵۳، ص ۵۳.
  ۹. همان، ج ۵۳، ص ۴۰.
  ۱۰. همان، ج ۵۳، ص ۴۶.
  ۱۱. همان، ج ۵۳، ص ۳۹.
  ۱۲. ذریعه، ج ۱، ص ۴۷.
  ۱۳. ذریعه، ج ۱، صص ۹۱-۹۲؛ ج ۱۰، ص ۱۶۲.
  ۱۴. تصویر این نسخه در کتابخانه تخصصی حضرت ولی عصر در اصفهان موجود است.
  ۱۵. روضات الجنات، ج ۲، ص ۲۹۳؛ الايقاظ من الهمجة ص ۵؛ ذریعه، ج ۱، ص ۹۲.
  ۱۶. تصویر این نسخه در کتابخانه تخصصی حضرت ولی عصر در اصفهان موجود است.
  ۱۷. الايقاظ من الهمجة ص ۵.
  ۱۸. امل الامل، ج ۲، ص ۲۴۸؛ بحار الانوار، ج ۱۰۵، ص ۴۹؛ فیض القدسی، ص ۴۹؛ ذریعه، ج ۱، ص ۹۰.
  ۱۹. فهرست مرعشی، ج ۱۴، ص ۱۱۳.
  ۲۰. فهرسته ص ۶۶۱.
  ۲۱. فهرست ملی، ج ۵، ص ۴۲.
  ۲۲. فهرسته ج ۲، ص ۷.
  ۲۳. فهرسته ج ۱، ص ۱۲۶.
  ۲۴. فهرست دانشگاه ج ۵، ص ۱۲۰۳.
  ۲۵. امل الامل، ج ۲، ص ۳۱۶؛ الايقاظ من الهمجة ص ۵.
  ۲۶. الايقاظ من الهمجة ص ۵؛ انوار البدرین؛ ذریعه، ج ۱، ص ۹۲.
  ۲۷. ذریعه، ج ۱، ص ۹۵؛ الايقاظ من الهمجة.
  ۲۸. الشیعة و الرجعة، ج ۲، ص ۳۵۸.
  ۲۹. الايقاظ من الهمجة ص ۴.
  ۳۰. ذریعه، ج ۱، ص ۹۳.
  ۳۱. ذریعه، ج ۱۱، ص ۹؛ الايقاظ من الهمجة، مقدمه، ص ۶؛ کتاب نامه امام مهدی، ج ۱، ص ۳۹۸.
  ۳۲. رجعت از نظر شیعه، ص ۱۱۷.
  ۳۳. الايقاظ من الهمجة ص ۵.
  ۳۴. امل الامل، ج ۲، ص ۲۹۶؛ ذریعه، ج ۱، ص ۹۴؛ ج ۱۰، ص ۱۶۳؛ شهدا الفضیله، ص ۱۹۹؛ الايقاظ من الهمجة ص ۷.
  ۳۵. فهرست دانشگاه، ج ۵، ص ۱۳۱۸.
  ۳۶. فهرست کتابخانه های رشت و همدان، ص ۱۰۸۴.
  ۳۷. تصویر این نسخه در کتابخانه تخصصی حضرت ولی عصر در

- اصفهان موجود است.
۳۸. ذریعه ج ۱، ص ۹۳.
۳۹. امل الامل، ج ۲، ص ۳۱۶؛ ذریعه ج ۱، ص ۹۴؛ الايقاظ من الهجعة ص ۳.
۴۰. فهرست کتابخانه‌های رشت و همدان، ص ۱۲۸۳.
۴۱. تکملة امل الامل، ص ۳۴.
۴۲. الايقاظ من الهجعة ص ۶.
۴۳. کواکب منتشره ص ۸۱۳؛ ذریعه ج ۱، ص ۵۱۳.
۴۴. الايقاظ من الهجعة ص ۶.
۴۵. فوز اکبر، ص ۷.
۴۶. اعلام، ج ۷، ص ۱۱۶؛ ذریعه ج ۲، ص ۷۷.
۴۷. امل الامل، ج ۱؛ ذریعه ج ۱، ص ۹۳؛ ج ۲، ص ۵۰۶-۵۰۷.
۴۸. فهرست مرعشی، ج ۱۵، ص ۱۷۱.
۴۹. فهرست دانشگاه ج ۵، ص ۱۱۳۱.
۵۰. ذریعه ج ۲، ص ۷۹.
۵۱. ذریعه ج ۱، ص ۳۲؛ ج ۲، ص ۹۶.
۵۲. ذریعه ج ۳، ص ۱۱۹.
۵۳. نقیاء البشر، ج ۱، ص ۲۰۲.
۵۴. ذریعه ج ۳، ص ۱۹۶.
۵۵. الايقاظ من الهجعة ص ۳، ۶؛ امل الامل، ج ۲، ص ۳۱۶؛ ذریعه ج ۱، ص ۹۴؛ ج ۲، ص ۱۹۳-۱۹۴؛ ج ۴، ص ۲۳۰؛ ج ۱۱، ص ۱۳۱.
۵۶. فهرست کتابخانه‌های رشت و همدان، ص ۱۲۸۳.
۵۷. معجم المطبوعات النجفیه ص ۱۲۹؛ ذریعه ج ۴، ص ۷۴؛ الشیعة والرجعة ج ۲، ص ۳۷۲.
۵۸. انوار البدرین، ص ۲۷۲.
۵۹. ذریعه ج ۵، ص ۲۹۰؛ الايقاظ من الهجعة ص ۷.
۶۰. ذریعه ج ۶، ص ۹.
۶۱. معجم ما کتبه ج ۹، ص ۱۴۸؛ تراجم الرجال، ج ۱، ص ۱۴۶.
۶۲. الايقاظ من الهجعة ص ۶.
۶۳. بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۵۹؛ الايقاظ من الهجعة ص ۴؛ ذریعه ج ۱، ص ۹۱؛ معجم رجال الحديث ج ۱۶، ص ۳۱۸.
۶۴. الايقاظ من الهجعة ص ۷.
۶۵. ذریعه ج ۷، ص ۲۷۱؛ ج ۱۰، ص ۱۶۱؛ ج ۱۱، ص ۱۸۷.
۶۶. نام کتاب برگرفته از سخن امیرمؤمنان علی - علیه السلام - که فرموده‌اند: «و ان لی الكرة بعدالكرة والرجعة بعدالرجعة» (بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۴۷، به نقل از منتخب البصائر نگاشته حسن بن سلیمان).
۶۷. طبقات اعلام الشیعة ق ۱۲، ص ۶۳۶؛ ذریعه ج ۱۹۸.
۶۸. فهرست ملی، ج ۹، ص ۳۴۱.
۶۹. فهرست مرعشی، ج ۶، ص ۳۳۸.
۷۰. اختیار معرفة الرجال، ص ۵۲۲؛ فهرست طوسی، ص ۶۲؛ معالم ص ۲۲؛ بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۲۳.
۷۱. رجال نجاشی، ص ۳۵۲؛ الايقاظ من الهجعة ص ۶؛ ذریعه ج ۱۰، ص ۱۶۳.
۷۲. رجعت از نظر شیعه ص ۱۱۶.
۷۳. رجال نجاشی، صص ۳۵۲ و ۳۹۰؛ الايقاظ من الهجعة ص ۶۳؛ ذریعه ج ۱۰، ص ۱۶۲.
۷۴. رجعت از نظر شیعه، ص ۱۱۷.
۷۵. رجال نجاشی، ص ۷۳.
۷۶. رجعت از نظر شیعه، ص ۱۱۷.
۷۷. بزرگان تکلیب، ص ۱۱۵-۱۱۶.
۷۸. کتاب ماه دین، ش ۵۱ و ۵۲، ص ۸۵.
۷۹. رجال نجاشی؛ ذریعه ج ۱۰، ص ۱۶۲-۱۶۳؛ ج ۱۶، ص ۷۸.
۸۰. رجال نجاشی، ص ۳۹۱؛ بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۲۴.
۸۱. الايقاظ من الهجعة ص ۸.
۸۲. لؤلؤة البحرين؛ الايقاظ من الهجعة ص ۶.
۸۳. ذریعه ج ۱۱، ص ۱۳۱.
۸۴. امل الامل، ج ۲، ص ۳۱۶.
۸۵. نقیاء البشر، ج ۲، ص ۶۴۴.
۸۶. ذریعه ج ۱۱، ص ۳۱۰.
۸۷. رجال نجاشی، ص ۳۷؛ اختیار معرفة الرجال، ص ۲۶؛ الايقاظ من الهجعة ص ۶۲؛ معجم رجال الحديث ج ۵، ص ۱۴.
۸۸. نام کتاب برگرفته از سخن امیرمؤمنان علی - علیه السلام - که فرموده‌اند: «و ان لی الكرة بعدالكرة والرجعة بعدالرجعة» (بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۴۷، به نقل از منتخب البصائر نگاشته حسن بن سلیمان).
۸۹. رجال نجاشی، ص ۲۴۲؛ ذریعه ج ۱۷، ص ۲۹۱.
۹۰. ذریعه ج ۲۰، ص ۱۷۶.
۹۱. بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۲۳؛ فهرست طوسی، ص ۱۵۴؛ ذریعه ج ۲، ص ۱۵۵-۱۵۲؛ ج ۳، ص ۱۲۴؛ ج ۲۰، ص ۲۰۱-۲۰۲؛ ج ۲۲، ص ۳۶۷.
۹۲. ذریعه ج ۲۰، ص ۳۸۷.
۹۳. ذریعه ج ۲۲، صص ۳۵۰-۳۵۱.
۹۴. رجعت از نظر شیعه، ص ۸؛ ذریعه ج ۱، ص ۹۱-۹۵؛ ج ۱۰، ص ۱۶۱-۱۶۳؛ الايقاظ من الهجعة مقدمه.